

הרב מנחם מנדל פומרנץ
 ריש מתיבתא 'עוז והדר'
 המכון לתורת היין

*יין זה שאנו שותים בפורים – על שום מה?

השכרות – אם כל חטאת היא! האם היא הותרה באופן גורף ביום הפורים או שמא עדיין יש הגבלה בשתיית היין? • מה התועלת שיש באלו הטועים ואומרים 'ברוך המן'? • המופת של החכם צבי ביום הפורים וסיפורו של 'פועל הישועות' השיכור • 'בסומי בפוריא' באספקלריית רבותינו

מתוך כל חגי ומועדי ישראל, דומה שאין עוד זמן שהיין תופס בו מקום של כבוד כמו ביום הפורים. אמנם גם ביתר מועדי השנה אנו מוצאים את היין כחלק בלתי נפרד ממצוות היום, החל מקידוש היום בשבתות וי"ט שתיקנו חז"ל לאמרו על היין ועד לארבע כוסות בליל הסדר שאפילו העני שבישראל מחוייב בהם, עם כל זאת בולטת ייחודיותו של היין ביום הפורים, כי בעוד שכל המצוות שנתקנו על היין ניתן בהם שיעור ומידה – 'רביעית יין' לקידוש או 'ארבע כוסות' לליל הסדר, שונה מהם יום הפורים שמצוותו היא להרבות ביין בלא גבול, וכמבואר במסכת מגילה (ז:): "אמר רבא מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארוז המן לברוך מרדכי".

ואכן, אי ההגבלה בשתיית יין, או על כל פנים ריבוי השתייה המחוייב ביום זה כפי שיתברר בהמשך, עוררו שאלה ותמיהה גדולה בקרב רבותינו ז"ל: האמנם זו היתה תקנת חכמים, שיאבד אדם את דעתו ומחשבתו בזה היום ויהלך כשיכור? האם תכלית יום הפורים היא להביא את האדם למצב בו אינו יכול לעמוד ולדבר לפני המלך עד שתפילתו נחשבת תועבה? המעיין בדברי רבותינו בספרים הקדושים, יראה איך היטיבו לבטא שאלה זו כל אחד לפי סגנונו ודרכו. הצד השווה שבכולם שהכל מסכימים כי השכרות בפני עצמה היא דבר פסול ומגונה ומקומה לא יכירונו בסדר יומו של יהודי ירא ושלם החפץ ליישם את הכתוב 'בכל דרכיך דעהו'.

כבש, ארי, דבר-אחר וקוף...

אך בטרם נזדקק אל דברי רבותינו ז"ל, דומה כי ראוי שנפתח במאמר מופלא שמצינו במדרש תנחומא בפרשת נח, שם האריכו חז"ל בדברי ביקורת וגנאי על מעשיו של נח, שפנה לנטוע כרם ולשתות יין תיכף בצאתו מן התיבה. וכך מספר המדרש: כשבא נח ליטע כרם בא שטן ועמד לפניו. אמר לו השטן: מה אתה נוטע? ענה לו: כרם. אמר לו: מה טיבו, ענה לו: פירותיו מתוקים ועושים מהן יין המשמח לבבות דכתיב 'ויין ישמח לבב אנוש', אמר לו השטן: בא ונשתתף שנינו בכרם זה. אמר לו: לחיי... מה עשה שטן, הביא כבש והרגו תחת הגפן, אח"כ הביא ארי והרגו, ואח"כ הביא דבר-אחר והרגו, ואח"כ הביא קוף והרגו תחת הכרם והטיפו דמן באותו הכרם והשקוהו מדמיהן.

ממשיך המדרש לבאר מה היתה מטרתו של השטן באותם מעשים משונים, וכותב כך רמ"ז לו שקודם שישתה אדם מן היין הרי הוא תם ככבש זו שאינה יודעת כלום; שתה כהוגן הרי הוא גבור כארי ואומר אין כמותו בעולם; כיון ששתה יותר מדאי נעשה כחזיר המתלכלך; נשתכר נעשה כקוף אשר אינו יודע מה יעשה. וכל זה אירע לנח הצדיק.

וכי הותרה הרצועה?

מתוך דברי המדרש המפורטים הללו, אנו למדים היטב על יחסם והשקפתם של חכמינו ז"ל לענין השכרות, והתהליך הלא הוא ברור: כבש, ארי, דבר-אחר, קוף... והמדרש שם אף מוסיף כי הדברים קל וחומר: מה נח הצדיק שהקב"ה פירש שבחו - כך, שאר בני אדם על אחת כמה וכמה.

אמנם, אחרי כאלו הכל, הלא כך ציוונו חכמינו: "חייב איניש לבסומי בפוריא", ופירש רש"י: "לבסומי - להשתכר ביין". ואם כן, הרי שהדבר טעון ביאור: כיצד יתכן שהותרה הרצועה בעניין זה שאחריתו מי ישרונה. ואם כי אמת נכון הדבר שטבע היין לעורר את שמחת הלב, וכך מצאנו גם בספר החינוך (מצוה לא) שמשום כך תקנו חז"ל לומר קידוש היום על היין: 'לפי שטבע האדם מתעורר בו הרבה שהוא סועד ומשמח', אך עדיין גבול ברור מתוח בין שמחה מרוממת לבין שכרות גמורה המביאה את האדם לקלון ולבזיון.

לבסומי' או להשתכר'?

והנה, טעמה הפשוט של מצוה זו 'לבסומי בפוריא' מבואר בדברי האליה רבה (אר"ח תרצא ס"א) שהיא באה לזכר הנס, שהרי כל השתלשלות הנס בימי אחשורוש אירעה על ידי משתה, הן מתחילה כאשר ערך אחשורוש משתה גדול - 'השתיה כדת אין אונס', ועי"ז נהרגה ושתיה ונלקחה אסתר תחתיה; והן כאשר זימנה אסתר את אחשורוש למשתה היין שתי פעמים, ובכך התגלגלה מפלתו הניצחת של המן. ויש שהוסיפו כי לטעם זה מובן היטב מפני מה ציוו חז"ל להשתכר, כי שם הלא אירע הנס על ידי שהיה אחשורוש שיכור כלוט עד כדי כך שהרג את אשתו, ולזכר זה הנס תיקנו להשתכר.

בדומה לזה, אך בפנים אחרות, כתב החתם סופר בספרו 'תורת משה' (פר' תצוה) כי שתית היין בפורים באה כתיקון על חטאם של ישראל שנהנו מסעודת אחשורוש, ומאחר שעל ידי משתה היין השתכרו וקלקלו, לפיכך כתשובת המשקל, 'באותו מקום ובאותו זמן', תקנו חז"ל לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. אולם, מוסיף החתם סופר, מאחר ועיקר המצוה היא לתקן את אשר אירע שם - שעל ידי שכרות הגיעו לקלקול גדול, לכן אדרבה אסור לו לאדם לאבד דעתו במשתה היין של פורים אלא יתישב בינו ויהיה בו מדעת קונו.

ובאמת, כבר בין רבותינו הראשונים מצאנו שפירשו כי אין כוונת הגמרא לבוא לידי שכרות ממש, וכמו שכתב 'המאירי' (מגילה שם) בדברים מפורשים: "חייב אדם להרבות בשמחה ביום זה ובאכילה ובשתיה עד שלא יחסר שום דבר, ומכל מקום אין אנו מצווין להשתכר ולהפחית עצמנו מתוך השמחה, שלא נצטוינו על שמחה של הוללות ושל שטות אלא בשמחה של תענוג שנגיע מתוכה לאהבת השם והודאה על הניסים שעשה לנו".

והגם שמדברי רש"י שפירש את החיוב 'לבסומי' במובן של 'להשתכר', אך יש שדוקא מהלשון 'לבסומי' דייקו שאין הכוונה להשתכר! וכן כתב ה'קרבן נתנאל' (סי' ח סק"י) כי לשון שכרות בש"ס הוא 'למרוי' ולא 'לבסומי', ואדרבה, לשון זו של 'ביסום' משמעותה להיטיב לבו בשתיית יין הרבה אך לא להשתכר.

בדרך זו אחזו גם רוב הפוסקים שכתבו כי החיוב ביום הפורים הוא לשותות יותר מכפי רגילותו, אך אין צריך להשתכר. ובראשם מרן הבית יוסף שכתב בשם הארחות חיים: "חייב איניש לבסומי בפוריא, לא שישתכר, שהשכרות איסור גמור ואין לך עבירה גדולה מזו שהוא גורם לגילוי עריות ושפיכות דמים וכמה עבירות זולתן, אך שישתה יותר מלימודו מעט".

וכן כתב החיי אדם: "כיון שכל הנס היה על ידי יין לכן חייבו חכמים להשתכר, ולפחות לשותות יותר מהרגלו כדי לזכור הנס הגדול. ואמנם היודע בעצמו שיזלזל אז במצוה מן המצוות, בנטילת ידיים וברכה המזון, או שלא יתפלל מנחה או מעריב או שניהוג קלות ראש, מוטב שלא ישתכר וכל מעשיו יהיו לשם שמים".

קשה אצל השכל

אך למעשה, גם אם ננקוט בבירור שאין חובת היום לבוא לידי שכרות, סוף סוף עלינו לבאר את דברי רבא שאמר 'חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי', וכבר עמדו על כך כל הפוסקים, שאין דבריו יוצאים מידי פשוטן ואי אפשר לבוא לידי בלבול כה גדול - לקלל ח"ו את מרדכי ולברך את המן - אם לא על ידי שכרות ממש.

ומן הראוי להביא בענין זה את לשונו הנפלאה של רבי עזריה פיגו' בספר בינה לעיתים (ח"א דרוש א לשבת זכור), ששטח את התמיהה המתבקשת בסגנון ברור וצח, וכתב כך:

"לכאורה קשה אצל השכל, זכרון ימי הפורים האלה אשר אנו עושין על ידי שתית יין. ויפליא יותר מה שהפליג רבא ע"ה לומר: מחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ברוך מרדכי לארור המן וכו', איך יצוייר לתלות עצם השמחה וזכרון נסיו יתבך בשכרות, אשר בו יאבד האדם שפיטת שכלו אשר הוא עיקר שבכל חלקיו, כי בעבורו הוא אדם. ובאופן מה נאמר שיניחו ז"ל שלמות מצות היום ויפליגו הזריות בדבר שהוא נדחה בשתי ידים מאלהים ואדם והוא גרמת כמה נזקין..."

ואם כן, מה נעשה למה שנאמר בהפך זה, שהוא חיוב גמור לבסומי בפוריא. וחלילה לי להכחיש פשוטן של דברים לענין הדין, אשר בלי ספק השתיה יותר מהנהוג היא מצוה פרטית ממצות היום, כפי הרמזים והסודות הנכללים בזה, והנמנע מלקיימה ח"ו, להיות הדבר מרוחק בשכלו, אין לו חלק בשארית ישראל בקבלת עול דברי רבותינו ע"ה.

אולם לאשר ראינו הרבה מהפוסקים ז"ל הסכימו להלכה שעצם השכרות אינו ממה שראוי בזה, רק להרבות קצת על מנהגו בשתיתו, ורבינו אפרים ז"ל דחה מימרת רבא מהלכה מההיא דקם רבה ושחטיה לרבי זירא וכו'. יש לנו פתח לבקש איזה צד לפרש דברי רבא שלא יהי בהם כל כך מהקושי. ומה גם שהדבר תמוה, שברצותו לתת שעור השכרות יתלה אותו על העדר הידיעה בין ברוך מרדכי לארור המן, כי כבר היה יכול לתת סימן אחר, עד שתחטפהו שינה וכיוצא".

עד דלא ידע

הראשון מכולם שהעניק פירוש שונה ומחודש לדברי הגמרא 'עד דלא ידע', הוא הנשר הגדול, רבינו הרמב"ם בידו החזקה (מגילה פ"ב הט"ו), אשר פסק כי מצות היום היא לשתות יין 'עד שישתכר וירדם בשכרות', וביארו הקדמונים (מאירי, וכ"כ בדרכי משה תרצה ס"א) כי לדעת הרמב"ם זו אכן כוונת דברי רבא: עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, כי כאשר אדם ישן אינו מבחין בין ימין לשמאל ובין טוב לרע, וממילא מתקיים בו היטב 'עד דלא ידע'.

כחידוש זה נהגו ונוהגים רבים משלומי אמוני ישראל, שהם אינם משתכרים ממש עד לאיבוד הדעת אלא עושים כדברי הרמ"א שפסק כן הלכה למעשה: "ויש אומרים דאין צריך להשתכר כל כך אלא שישתה יותר מלימודו וישן, ומתוך שישן אינו יודע בין ארור המן לברוך מרדכי".

שלושת הפירושים מספר 'מחיר יין'

ואכן, רבינו הרמ"א שהכריע להלכה כי אין צורך לקיים את מאמר 'עד דלא ידע' כפשוטו, כבר נתחבט בספרו 'מחיר יין' על מגילת אסתר (ט יט) שהתחבט בביאורו של המאמר, עד שפירשו בשלושה אופנים שונים זה מזה, שנים בדרך דרוש ואחד בדרך הפשט. וכך דרש הרמ"א בפירושו הראשון: סעודת פורים שאנו מחוייבים בה בכל שנה אינה אלא משל לסעודת לוי'תן המזומנת לצדיקים לעתיד לבוא. ומעתה, מאחר שסעודה נשגבה זו תבוא אחר שיתבטל היצר הרע מן העולם, נמצא שבאותה שעה לא תהיה מציאות כלל להבחין בין המן למרדכי, כי בחינתו של 'המן' שהיא היצר הרע לא תהיה קיימת כלל ותבטל מהעולם, וזהו שאמרו 'עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי', הכל כדוגמת הנמשל.

בפירושו השני כתב הרמ"א, כי חיובו של האדם לשתות ולהשתכר הוא רק כל עוד שאיננו יודע בין ארור המן לברוך מרדכי, והיינו בילדותו כאשר עדיין לא השיג את בחינת 'מרדכי' שהיא השכל, אבל אדרבה כאשר יזקין וישיג את מהות 'המן' ו'מרדכי' לא ישתה עוד, וזהו 'עד דלא ידע', כלומר כל זמן שאיננו יודע בין ארור המן לברוך מרדכי עדיין מחוייב הוא לשתות, אולם לאחר מכן שוב יזהר מהשכרות, וכדבריו של אליהו הנביא המוזכרים בגמרא (ברכות כט:): "לא תרוי ולא תחטא" – אל תשתכר ביין ולא תבוא לידי חטא. אך מעניין ביותר הוא פירושו האחרון של הרמ"א 'בדרך הפשט', שם הוא מחדש באופן נפלא כי כל דבריו של רבא אינם אלא 'עצה טובה' לאדם ביום הפורים. כי הנה, זה פשוט שחובה על האדם להרבות ביין בפורים וכמו שנאמר במגילה 'לעשות אותם ימי משתה ושמחה', ולמעשה זהו עצם החיוב, להתבסס ביין עד שיבוא לשמחה ולהתרוממות הרוח. אולם, כאן מתעוררת בעיה קשה, כי כפי שכבר הקדמנו ריבוי היין טומן בחובו סכנה גדולה, וברגע יכול האדם לבוא על ידו לידי חטא ועוון רח"ל, וכך אמרו חז"ל (עירובין סה:): 'שיכור שהרג – נהרג', כלומר, האדם אחראי למעשיו גם מתוך ריבוי יין, ואם כן איך יוכל אדם לקיים את מצות היום כראוי וכנכון מבלי לחשוש שיפול ח"ו ברשת היצר?

כדי לפתור בעיה חמורה זו, בא רבא וחדש שיש להרבות כל כך ביין עד שלא ידע השותה בין המן למרדכי, כי זאת יש לדעת שכאשר אמרו חז"ל ששיכור שהרג – נהרג הוסיפו והציבו תנאי לכך: 'לא שנו אלא שלא הגיע לשכרותו של לוט אבל הגיע לשכרותו של לוט פטור מכולם' כלומר, אם אכן הַרְגָה כל כך ביין עד שאיבד לחלוטין את דעתו הרי הוא כאנוס ואינו נענש על מעשיו, ומכיון שכך קבע רבא כי גם ביום הפורים חייב אדם להשתכר כל כך עד שייגיע לשכרותו של לוט, ובכך יציל את עצמו מעונש אם ילכד רח"ל בעוון.

וראיה לדבר – ריב"א

אך מנגד, יש שהכריעו לקיים מצוה זו כפשוטה, לשתות ולהתבסס עד שלא ידע כלל בין המן למרדכי, וכך העיד רבי יעקב עמדין על אביו, רבינו ה'חכם צבי', שהיה נוהג בימי בחרותו לקיים מצוה זו כמאמרה, כי אין הדבר יוצא מידי פשוטו, וגם צפון בו סוד גנוז ליודעי חן. אולם היעב"ץ ממשיך וכותב: "אך החלוש שמזיק לו השכרות פשיטא שאינו מחוייב בכך, גם לא המשתטה ביינו ואין בו מדעת קונן". וכאן מוסיף היעב"ץ ומביא ראייה לדברים, אך ראייתו כתובה בקיצור נמרץ בשלוש מילים בודדות: 'וראיה לדבר ריב"א', סתם ולא פירש. אמנם, כוונת רמיזתו מבוארת יפה ב'שערי תשובה' (תרצ"ה סק"ב), שביאר כי 'ריב"א' הלא הוא רבי יהודה בר אילעי, והוכחתו של היעב"ץ היא מדברי הגמרא (נדרים מט:): המספרת על רבי יהודה בר אילעי ששתית יין היתה קשה מאוד לבריאותו, ולפיכך לא היה שותה אלא בקידוש והבדלה ובארבע כוסות של פסח, וגם אז היה חוגר צדעיו עד מפסח ועד עצרת מרוב כובד ראשו. משמע איפוא שבפורים לא היה שותה משום שחשש לבריאות גופו, ומכאן ראייה כי החלוש אינו מחוייב להרבות כל כך בשתייה שמא ינזק ח"ו בכך.

שמעתי מאיש ישיש נאמן

והנה, בענין שכרותו של החכם-צבי ביום הפורים, שכאמור היה מקיים את המצוה כפשוטה, מצאנו מעשה נורא שסיפרו הגה"ק בעל ה'חידושי הרי"ם' ז"ע, וכפי שמעיד הג"ר צבי יחזקאל מיכלזון בקונטרס 'בית צדיק' (מודפס בסוף ספר 'צבי לצדיק' לרצ"ה מברלין נכדו של החכ"צ):

"שמעתי מאיש ישיש נאמן ששמע מפ"ק הגה"ק בעל חידושי הרי"ם זצ"ל בהיותו אצלו במסיבת סעודת פורים, ודיבר מענין 'חייב איניש' וכו', ואמר שהשתיה טוב בפורים, אכן רק למי שהוא גם בעת השתיה כמו שצריך להיות. וסיפר מעשה מהחכם צבי אשר שתה בפורים יותר מהרגלו והלך לישון, ופתאום בא לביתו בעגלת צב שר גדול אחד אשר היו לו כפרים רבים סמוך לאמסטורדם ובעת ההיא היה הפשרת שלגים והיה שטף מים רבים בנחלאותיו, ובא להחכם צבי למען צרתו לפניו יגיד כי יתפלל בעדו לה' כי ינצל שלא ילך הונו לאיבוד, כדרכם של השרים ואומות העולם רבים ששמעו שמע קודש של החכם צבי שהיה מפורסם לבעל מופת באו בכל עת עם בקשותיהם שיתפלל בעד חוליהם וכדומה. והנה בני ביתו של החכם צבי חפצו לדחות את השר בתירוצים שונים שלא יבוא עתה לקודש פנימה בעת אשר שתה והלך לישון, אבל לא קיבל שום תירוץ באומרו כי עסקיו וכל הונו ובניניו המה בסכנה ולא יצא משם עד שיראה פני איש האלוקים הרב הדומה למלאך ה' צבאות. וסיפרו להחכם צבי וציוה שיבוא לפניו, וְשָׁבַע על המיטב ושמע צרכיו, וברכו אשר עוד טרם ישוב לביתו וחצרו תהיה הסכנה עוברת והמים יפנה מסיבי שדותיו ובניניו בדרך אחר, לא ברעש רק במנוחה ושקטה שלא יצמח לו שום היזק, וכן היה ויהי לנס. ובאופן זה נכון השתיה, שתהיה ביכולת גם אז לעשות גדולות ונפלאות"

'פועל ישועות' אך שיכור

הסבר נשגב נוסף ידוע בשם החידושי הרי"ם בביאור משמעות השתייה והשכרות בפורים, ואף הוא על פי מעשה אשר אירע בימי הבעש"ט הק' ז"ע. דבר המעשה מובא בספר 'שפתי צדיק' ששמע מפי זקנו החידושי הרי"ם, על יהודי שלקח בידו חמש מאות רובל ונסע לעבור עבירה רח"ל, וכשהיה בדרך שמע קול בכיות אנשים ונשים יהודיים שהיו נתונים בבית סוהר תחת ידי הפריץ, נכמרו עליו רחמיו ומסר את כל הסכום שבידו כדי לפדותם משביים, ותמורת דבר עבירה שרצה לעשות הפך למציל נפשות מירא"ל. נעשה מזה רעש בשמים, ופסקו את שכרו בבית דין של מעלה שכל מה שיגזור מעתה – יקום. אך מאחר שחששו שמא ירצה להחיות מתים וכדומה, גזרו עליו לשתות י"ש, שיהיה רוב זמנו שיכור מבלי דעת. אך פעם אחת כשהיתה גזירה קשה והיה העולם בצער גדול שלח הבעש"ט את תלמידיו אל אותו שיכור, שיברך ויפעל רחמים, ואכן נתקיימה ברכתו. ואמר החידושי הרי"ם: כי כך ממש הוא גם יום הפורים, שהוא עת רצון שיכול כל איש ישראל לפעול לאין שיעור, אך פן ידרוש שלא כהוגן כיבדוהו חז"ל בכוס, כפי שהיה באותו 'פועל ישועות' בימי הבעש"ט. אולם, ה'שפתי צדיק' שמביא ומספר את כל דברי החידושי הרי"ם הללו, מוסיף עוד, שלבסוף, אחר שסיים החידושי הרי"ם את דבריו, הוסיף והדגיש דבר שיש בו מוסר-השכל עצום, וכך היה סיום מאמרו: "אין שום הוה-אמינא שנפסיד ח"ו על ידי תקנת חז"ל, מסתם עולה יותר נחת רוח מי שמבטל חפצו לציית פקודת חז"ל מאשר יכוון לבקש עבור עצמו טובות אף שיפעול".

יש לו בקבוק יין ישן אחד, ישתמש בו בפורים או בפסח?

לסיום, נביא בקצרה 'חקירה' מעניינת שיש לה שיכות לגידון האמור – האם יש מצוה בעצם שתיית היין או שהמצוה היא רק להגיע לידי שכרות, 'עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי'. מקור החקירה הוא במעשה שמביא הרה"ק ממונקאטש בספרו 'נימוקי אורח חיים' (סי' תרצה סק"ד), על 'גדול וצדיק אחד' שקיבל מאיזה גביר בקבוק יין ישן וטוב, ושאל הגביר את הצדיק לאיזה זמן יבחר לשתות את היין, האם לפורים או לארבע כוסות בליל פסח, והכריע הצדיק להשהות את היין עד הפסח. ולא שמענו מה היה טעמו כשהכריע כך. וכתב שם הרה"ק ממונקאטש לברר טעמו של דבר, כי הנה באמת בהשקפה ראשונה הסברא נותנת שישתה את אותו יין בפורים, שהרי 'מצוה הבאה לידי א' תחמיצנה', ומאחר שיכול לקיים עתה מצות היום בהידור – ודאי עליו לקיימה כבר עתה. אולם לאמיתו של דבר יתכן שלא כן הוא, כי מכיון שבפורים עיקר המטרה היא לבוא לידי שמחה או אפילו לשכרות, על כן אין הידור מרובה בשתיית יין טוב ומשובח, שהרי להשתכר אפשר גם בין פשוט, ומה שאין כן בפסח שאין מצוה כלל לבוא לידי שכרות, כי אם לשתות ארבע כוסות של יין, אזי ככל שיהיה היין יותר משובח יש בכך משום הידור מצוה, שהרי גוף המצוה הוא ביין.

אך עדיין יש לדון בזה, שהרי מיין ישן נושן די שישתה מעט וכבר יגיע לידי שכרות, ומשא"כ אם ישתה יין פשוט עליו לשתות הרבה עד שייטיב לבו ביין, וא"כ יש להסתפק שוב האם אכן משום הידור מצוה בפסח צריך עתה להכריח עצמו לשתות הרבה יין עד שיקיא, בזמן שיכול לשתות מעט מיין משובח.

ואחר שפלפל בזה בכמה וכמה צדדים, כתב בסוף דבריו כי דעתו נוטה שצריך להצניע את היין הישן והמשובח לארבע כוסות של ליל הפסח, הגם שפורים הוא מוקדם, כי כאמור, בפורים שתיית היין אינה מצוה בפני עצמה ויכול להשתכר גם ביין פשוט.

אך כל זה נכון, אם באמת אין בפורים מצוה בעצם שתיית היין, וכפי שאכן נראה בפשטות כי עיקר המטרה היא להגיע לידי שמחה. אמנם, לאור חידושו של הגר"ז מבריסק המובא לעיל, שגם בפורים יש מצוה בפני עצמה בשתיית היין, אם כן שוב אין כל חילוק בין ארבע כוסות של פסח ובין משתה היין בפורים, שהרי בשניהם המצוה היא 'לשתות יין', ושב הספק למקומו: באיזו מצוה יש להדר ביין משובח, בפורים או בד' כוסות.

ויתכן, שבכל מקרה יש חשיבות גדולה יותר למצות ארבע כוסות, שהרי במצוה זו תקנו חכמים על הציבור לדאוג לכך שכל אחד ואחד מישראל יקיימנה, וכדברי המשנה (פ"י מ"א): ואפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב ולא יפחתו לו מארבע כוסות של יין ואפילו מן התמחוי.

ומכאן לכאורה שמצות ארבע כוסות היא חוב גדול יותר, שהרי לצורכה צריך אדם אפילו ליטול מן הצדקה, ומעתה, גם בנידון דידן שיש לו רק בקבוק אחד של יין משובח, יתכן שראוי להניחו לארבע כוסות מלשתותו במשתה היין של פורים.

*** קטעים נבחרים מתוך הספר העתיד לצאת לאור בעזה"ת, את שאר המאמר וכן מאמרים רבים נוספים ניתן יהיה לקרוא בספר.**

אין רשות להשתמש בחומר המוגש כאן ללא קבלת רשות מפורשת!